

УДК: 346.13:346.544:346.56

Г.Д. ДЖУМАГЕЛЬДІЄВА, д-р юрид. наук, старший науковий співробітник,
зав. сектору проблем правового забезпечення використання природних ресурсів
Інститут економіко-правових досліджень НАН України, м. Київ

ІСТОРИКО-ПРАВОВІ ПЕРЕДУМОВИ ДЕСТРУКЦІЇ РЕГУЛЮВАЛЬНОГО ВПЛИВУ ЕНЕРГЕТИЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Ключові слова: енергетичне законодавство, історико-правові передумови, приватизація, добувні підприємства, охорона навколишнього природного середовища.

Визначено історико-правові передумови розвитку енергетичного законодавства України, які спричинили деструктивний характер його впливу на функціонування енергетичного сектору. Аргументовано, що основними чинниками нівелювання позитивного регулювального впливу є несистемність реформування, відокремлення економічного, екологічного та інноваційного аспектів господарської діяльності, повільний темп реформ, зайва спеціалізація енергетичного законодавства.

Вступ. Енергетичне законодавство є однією з найбільш динамічних галузей вітчизняного законодавства. Упродовж останніх років у рамках адаптації до правової системи Європейського Союзу спостерігається помітне оновлення основних законодавчих актів, що регламентують відносини в енергетичній сфері, правовими механізмами, які демонструють позитивний економічний ефект в умовах правових систем більшості держав-членів ЄС. Натомість їхню ефективність у вітчизняних умовах незалежно від ступеня адаптованості до них незмінно залишається низькою. У зв'язку з цим виникає необхідність дослідження причин, які обумовлюють якісне несприйняття вітчизняним законодавством позитивних досягнень правового регулювання інших країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам розвитку енергетичного законодавства присвячена низка наукових робіт, у т. ч. монографічного та дисертаційного характеру. Серед останніх публікацій варто відмітити дисертаційне дослідження Ю.О. Битяка, присвячене кодифікації та законодавству про електроенергетику [1], монографічне дослідження Р.С. Кіріна щодо особливостей становлення енергетичного законодавства про надра [2] та ін. Водночас у більшості робіт увага зосереджена на аналізі розвитку законодавства, яке регламентує конкретний сегмент відносин, що виникають в енергопросторі, а це не завжди дозволяє сформувати цілісне уявлення щодо системних закономірностей генезису енергетичного законодавства в цілому.

Мета статті — дослідження історико-правових передумов, що призвели до деструктивного регулювального впливу на функціонування енергопростору України, та визначення базових деструкцій,

які потребують першочергової уваги під час подальшого реформування енергетичного законодавства.

Результати дослідження. З набуттям Україною незалежності та переходом до ринкових умов правове регулювання енергетичної галузі як однієї з найважливіших у життєзабезпеченні економіки зазнало кардинальних перетворень. Формування нового економічного укладу призвело до зміни умов функціонування енергетичного простору як системи взаємозв'язків з приводу обігу енергії.

На початковому етапі реформування енергосектору як єдиний господарський комплекс, що об'єднував підприємства однієї форми власності, мав незадовільний фінансово-економічний стан, обумовлений, з одного боку, кризою неплатежів та перманентним списанням боргів великих енергоспоживачів, з другого — неефективним порядком ціноутворення, розрахованим на компенсацію збитків з бюджету, можливості якого на той час були досить примарними. Основні параметри господарської діяльності генерувальних підприємств — суб'єктний склад постачальників та обсяги постачання палива — визначалися централізовано установами Держплану. При цьому екологічні аспекти функціонування підприємств енергосектору та стимулювання енергозбереження як на окремих стадіях (видобутку енергоресурсів, їх постачання та використання, виробництво енергії та її постачання та використання) не знаходилися у фокусі правового регулювання. Окрім того, на початку 1990-х рр. актуалізувалися проблеми технічного стану та надійності системи енергопостачання в цілому (аварія на Чорнобильській АЕС (1986), т. з. місцева радіаційна аварія на Запорізькій АЕС (1987), надзвичайна ситуація на Південно-Українській АЕС (1987), часті аварії на підприємствах вугледобувної галузі та ін.) та надмірного техногенного навантаження підприємств сектору на довкілля.

В умовах обмеженості фінансових можливостей вихід вбачався у зміні вектора розвитку правового регулювання енергетичного простору у напрямі розвитку конкуренції. Функція тактичних завдань покладалася на проведення роздержавлення та демонополізації, що мало призвести до змін у рольовому характері взаємодії між учасниками енергопростору, забезпечити стимули до упровадження новітніх

технологій, спрямованих на забезпечення рентабельності функціонування енергосектору, зменшення екологічного навантаження та раціоналізації витрат енергії та енергоресурсів в Україні. Треба зазначити, що у цілому поставлені завдання виконані і стратегічна мета — розвиток конкуренції — у більшості сегментів енергосектору досягнута. Водночас попри перспективність визначених напрямів та підтверджену зарубіжним досвідом ефективність їх реалізації загалом фінансово-економічні, техніко-технологічні та екологічні характеристики функціонування енергетичного сектору суттєво не змінилися.

Якими ж є основні причини відсутності позитивного результату від упровадження у вітчизняне законодавче поле ефективних в умовах інших правових систем механізмів?

Аналіз основних історико-правових передумов реформування правового регулювання відносин, що складаються в енергопросторі, дозволяє як основні чинники нівелювання позитивного регулювального впливу на зазначену сферу виділити такі: відсутність на початковому етапі цілісного уявлення щодо кінцевої моделі правового регулювання відповідних відносин, яка б поєднувала економічний, екологічний та інноваційний аспекти господарської діяльності; повільний темп реформ основного плану та «ув'язання» у другорядних аспектах діяльності; зайва спеціалізація, а в окремих випадках — паралелізм законодавства, що регламентує окремі сегменти господарської діяльності в енергопросторі.

Так, у Декларації про державний суверенітет України поряд із правом самостійного визначення економічного статусу із закріпленням його в законах, хоча й на рівні заборон, без натяку на стимулювання, але акцентована екологічна складова економічного розвитку. Про інноваційний напрям такого розвитку (або розвиток, заснований на упровадженні досягнень науково-технічного прогресу — у термінології того часу) ще не йдеться.

У Законі «Про економічну самостійність Української РСР» задекларовано курс на поступовий перехід до ринкової економіки, розвиток підприємництва та свободу у виборі методів господарювання, напрямів використання доходу і здійснення інвестицій, заохочення конкуренції та усунування монополізму у виробництві товарів і наданні послуг (ст. 9) та

визначене коло взаємодії (поки ще адміністративно-наглядового характеру) держави та суб'єктів господарювання в екологічній сфері. Курс на інноваційність господарювання не визначався.

Знаковою подією у сфері реформування економічного законодавства стало ухвалення у 1991 р. Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», який, за задумом законодавця, мав об'єднувати економічні, екологічні та інноваційні чинники діяльності суб'єктів господарювання. Відмінною ознакою зазначеного Закону є його збалансованість, яка мала прояв у передбаченій ним моделі правового регулювання наявних механізмів економічного стимулювання зусиль суб'єктів господарювання з екологізації власної діяльності (Розділ X) та організаційної протидії збільшенню техногенного навантаження на середовище внаслідок господарської діяльності (Розділ VII).

Намагання якомога швидше отримати вкрай необхідні в той час надходження до бюджету та пом'якшити тягар відповідальності держави поступово відтіснило з економічного законодавства екологічні норми. Таким чином, на початковому етапі Україна втратила шанс отримати від приватизації дещо більше, ніж кошти, — якісно нове технологічно переоснащене конкурентне середовище. Так, з одного боку, у Законі України «Про приватизацію державного майна» (у первісній редакції) передбачалася можливість включення до договору купівлі-продажу передбачених планом приватизації зобов'язань щодо заходів зі створення безпечних і нешкідливих умов праці та охорони навколишнього середовища (ст. 27), з другого — наявність таких заходів у зазначеному плані обов'язковою не вважалася та залежала від волі сторін (ст. 14). Водночас більш рішуче ставлення до обов'язковості техніко-технологічної, у т. ч. спрямованої на екологічність, модернізації об'єктів, що приватизуються, могло б забезпечити необхідний на той час поштовх до розбудови економічно ефективного, екологодружнього та високотехнологічного виробництва.

На рівні галузевого економічного законодавства від зазначеної затримки на шляху поєднання економічного та екологічного аспектів правового регулювання, як кола на воді, утворювалися все більш моноспрямовані пра-

вові моделі. Енергетична галузь виключенням не стала. Так, п. 1.3 першої Державної програми приватизації майна державних підприємств, затвердженої Постановою Верховної Ради України від 07.07.1992 № 2545-ХІІ, серед об'єктів, приватизація яких можлива за погодженням з Кабінетом Міністрів України, зазначалися підприємства та об'єднання паливно-енергетичного комплексу, у тому числі добувних галузей промисловості.

Визначення таких підприємств як пріоритетних об'єктів приватизації було вдалим рішенням, ефективність якого підтверджена зарубіжним досвідом, насамперед, Великої Британії, Німеччини, США тощо. Як зазначав Г. Кюне, держава хоча і несе загальноекономічну відповідальність за наслідки функціонування стратегічних галузей видобувної сфери, тим не менш, досить умовно може претендувати на виконання ролі гірничопромисловця, як з точки зору наявності необхідного капіталу, так і з позиції необхідного досвіду [3, с. 174—176]. В умовах тотального дефіциту бюджету, розриву традиційних господарських зв'язків, інертності державного управління залучення приватного сектору було вкрай необхідним. Метою відповідних структурних перетворень мала стати, насамперед, гарантована новим власником зміна ідеології господарювання у добувному секторі, спрямована на трансформацію наявного екстенсивного використання надр у використання, засноване на принципах сталого розвитку. За таких умов роздержавлення мало б виступати одним із тактичних заходів загальному стратегічному завданні щодо розбудови ринкової економіки.

Роздержавлення підприємств нафтогазового комплексу, насамперед нафтодобувного виробничого об'єднання «Укрнафта», відбулось відповідно до імперативно введеної процедури корпоратизації (Указ Президента України «Про корпоратизацію підприємств» від 15.06.1993 № 210/93). Критеріями належності підприємств до таких, що підлягають корпоратизації, були структура власності (державі належало більш як 75 % статутного фонду) та балансова вартість основних фондів (не менш 20 млн крб станом на 01.01.1993). Однак з урахуванням того, що ініціатива щодо відчуження права власності на зазначені підприємства виходила від власника-держави, а не від претендентів на купівлю таких прав, порядок про-

дажу державної частки у статутному фонді підприємства, що корпоратизується, визначений постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок корпоратизації підприємств» від 05.07.1993 № 508 не містив жодних вимог до покупця, у т. ч. стосовно модернізації виробничих процесів.

З метою створення сприятливих умов для функціонування роздержавлених підприємств добувної галузі у тому ж році ухвалено Кодекс України про надра, у якому зміст екологічної складової зведений лише до декоративної охорони надр. Лєвова частка повноважень потенційно економіко-екологічного характеру делегована Кабінету Міністрів України, який визначав порядок та умови надання дозволів на користування надрами. Натомість ані Порядок надання гірничих відводів, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.1995 № 59, ані Порядок надання ліцензій (спеціальних дозволів) на користування надрами (Постанова Кабінету Міністрів України від 31.08.1995 № 709) не містили жодних вимог щодо екологічності діяльності до претендентів на експлуатацію родовищ.

Попри заявлену у ст. 2 зазначеного Кодексу мету щодо забезпечення раціонального, комплексного використання надр для задоволення потреб у мінеральній сировині та інших потреб суспільного виробництва, охорони надр, гарантування при користуванні надрами безпеки людей, майна та навколишнього природного середовища, економічний механізм забезпечення екологічного господарювання, передбачений Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища», залишився незадіяним, що на десятиріччя законсервувало вирішення проблеми екологічно-технологічної відсталості галузі.

Основним трендом роздержавлення у вугледобувній галузі того часу була приватизація структурних підрозділів шахт. Так, відповідно до п. 1.4 Державної програми приватизації майна державних підприємств у 1992 р. процедура урядового погодження приватизації не поширювалася на структурні підрозділи неосновної, тобто не пов'язаною з безпосереднім видобуванням вугілля, діяльності вугледобувних підприємств (ремонтно-механічні, будівельно-монтажні, транспортні підрозділи, центрально-збагачувальні фабрики тощо).

Неврахування органічного взаємозв'язку між діяльністю цих підрозділів та якістю кінцевої продукції та недооцінка їх місця у забезпеченні виробничого процесу призвела до зростання і без того надвисоких витрат вугільних шахт, оскільки в нових умовах для підтримання рівня видобутку та якості вугільної продукції вони були вимушені користуватися послугами зазначених підрозділів, але вже на договірних засадах. В умовах встановлення державних фіксованих закупівельних цін на вугілля та нерегульованості цін на послуги приватизованих структурних підрозділів рентабельність господарської діяльності шахт стрімко знижувалась. Додатковим чинником деструктивного впливу на результати функціонування вугільних шахт був наявний механізм їхньої державної підтримки, виходячи з обсягів виробленої продукції, який провокував штучне завищення обсягів видобутку вугілля, у т. ч. шляхом змішування чистої продукції з породою, що знижувало нормативну теплотворність вугілля. Так, за оцінками фахівців, середній вихід товарної вугільної продукції, придатної до використання на ТЕС, складає лише 63,5— 64,0 % [4].

Низькі якісні показники вугілля вимушували ТЕС для забезпечення технологічних процесів додатково використовувати інші енергоресурси — природний газ або мазут. При цьому в енергогенерувальних підприємств збільшуються не тільки матеріальні витрати на закупівлю вугілля, його транспортування, але і витрати на ремонт виробничого обладнання, що приходило у непридатність внаслідок використання неякісного палива, яке містило непередбачені технічною документацією елементи відвалів золошлакових матеріалів, що, у свою чергу, призводило до збільшення собівартості електроенергії та збитковості сектору генерації. Додатковим тягарем для ТЕС була також незадовільна платіжна дисципліна енергоспоживачів, які в умовах постійного дефіциту обігових коштів здебільшого використовували бартерні та вексельні форми розрахунків, що призводило до істотного уповільнення реальної оплати електроенергії та загрожувало надійності системи енергозабезпечення економіки у цілому.

Таким чином, наслідком несистемності приватизаційної кампанії у вугледобувній галузі стало стрімке розширення напрямів дотаційної

підтримки економіки (вугледобування, вантажні перевезення вугілля, генерація електроенергії, діяльність енергоємних підприємств металургійної, хімічної та інших галузей, які формували основний дохід від експорту продукції).

За таких умов неминуче постало питання щодо «ритуальної жертви»: чи нею має стати державний бюджет, чи така доля спіткає енергоринок?

Зазначена дилема не була ексклюзивною, притаманною лише національній енергетиці. На початку ринкових перетворень з аналогічними проблемами у сфері вугільної генерації стикалися Польща та Чехія, де з метою запобігання колапсу енергосектору через системні проблеми у сфері вугільної промисловості були задіяні важелі конкуренції на етапі приватизації, за допомогою яких були створені передумови для залучення інвесторів до комплексної модернізації підприємств, об'єднаних єдиним технологічним циклом. Однією з основних вимог, що ставилися до інвесторів, які мали намір взяти участь в приватизації державного пакета акцій енергогенерувальних підприємств, було гарантування безперебійності, екологічної безпечності функціонування відповідних об'єктів та забезпечення виробничого процесу вугіллям за ціною, що дозволяє утримувати ціни на електроенергію на прийнятному рівні. Таким чином, у нового власника була альтернатива: імпортувати якісне вугілля під власну відповідальність за економічні ризики (переважно польський варіант) або брати участь у модернізації вітчизняної вугільної шахти з отриманням певних пільг, передбачених державними програмами (переважно чеський варіант, де наприклад, найбільша енергогенерувальна компанія CEZ володіє 37 % акцій Північночеської вугільної компанії [5, с. 58—66]).

В Україні також основна ставка була зроблена на приватизаційні механізми більш інвестиційно привабливого ринку електроенергії. Ухвалення у 1996 р. Закону України «Про електроенергетику» закріплювало де-юре автономність правового поля для електроенергетики та запроваджувало конкурентні відносини на енергоринку завдяки моделі енергетичного «пулу», яка з певними варіаціями використовується більшістю розвинених країн і демонструє високу ефективність. Нато-

мість запорукою ефективності зазначеної моделі є конкурентність сегментів генерації, передачі та постачання, а також ресурсна та цінова виваженість енергетичного балансу країни.

Відсутність вказаних «елементів успіху» в національній енергетиці, обумовлена несистемністю ринкових перетворень, унеможливила прояви якісного ефекту від упровадження нової моделі функціонування енергоринку. Так, розвиток конкурентного середовища на енергоринку не супроводжувався відповідними змінами на технологічно пов'язаному з ним вугільному ринку. Правове регулювання діяльності вугільних шахт ставало все більш непрозорим та здійснювалося у «ручному режимі» шляхом видання численних підзаконних актів галузевого та індивідуального характеру (дотації, субсидії, списання дебіторської та кредиторської заборгованості шахт тощо). Непередбачуваність державної політики у вугільному сегменті нівелювала інвестиційну привабливість підприємств вугільної генерації. Застосування несумісних з принципами конкуренції заходів державного управління вугільною галуззю, завдяки чому енергетичний баланс був та залишається деформованим у бік збереження в ньому надвисокої (більше 40 %) частки «вугільної» енергії, найдорожчої з усіх видів традиційної генерації, негативно впливало як на інвестиційні процеси у сегменті виробництва енергії, так і на цінову стабільність у цілому на енергоринку.

Розірвання взаємозв'язку між виробником та ексклюзивним споживачем вугільної продукції — генерувальними підприємствами — органічним чином відбилося на договірних конструкціях, якими опосередковувалися відносини із забезпечення генерації вугіллям. Як справедливо зазначає В.К. Мамутов, практичне значення теоретичної юридичної конструкції полягає у її здатності забезпечувати зацікавленість сторін у дотриманні норм права і незацікавленість у їх порушенні [6, с. 37—57]. Порушення договірних зв'язків між споживачем і постачальником шляхом запровадження системи «спарених» договорів купівлі-продажу вугілля за схемою «шахта — вугільний оператор (посередник)» та «вугільний оператор (посередник) — теплоелектростанція» призвело до ще більшого зубожіння вугледобувної галузі.

У рамках наявної моделі вугледобувне підприємство за договором купівлі-продажу про-

дає вугілля оператору, який реалізує його генерувальним підприємствам. Ці підприємства використовують вугілля у виробництві енергії, яку реалізують оптовому постачальнику ДП «Енергоринок». Далі її купують енергопостачальники та поставляють споживачам, у т. ч. вугільним шахтам, за роздрібним тарифом. У результаті, продаючи вугілля (сировина для виробництва електроенергії), шахта отримує продукт його переробки (електроенергію), у ціні якого додатково закладено прибуток двох операторів і всіх суб'єктів енергоринку. Кінцева вартість електроенергії, що поставляється шахтам, виявилась досить високою, це позначилося на ціні вугілля, яка зростала у геометричній прогресії та вимагала все більших державних дотацій на покриття збитків видобувних підприємств.

Механізм підтримки добувної галузі, закладений у Кодексі України про надра, який розрахований, головним чином, на рентабельну діяльність видобувних підприємств, виявився нездатним запропонувати адекватне вирішення системних проблем планово збиткових вугледобувних підприємств. У цих умовах прийнятий у 1999 році Гірничий Закон України був спробою розірвати коло «дотації—вугілля—генерація—дотації» та завдяки формалізації єдиних прозорих правил гри на вугільному ринку забезпечити привабливість вугільних шахт як об'єктів приватизації.

Намагання позбутися проблемних активів за будь-яких умов традиційно відтіснило завдання еколого-технологічної модернізації виробничих процесів на другий план. Норми Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» щодо економічного механізму екологізації господарської діяльності, попри зазначення його назви серед нормативно-правових актів, що складають правову основу діяльності шахт, жодним чином застосовані не були.

Ухвалення спеціального закону для вугільної галузі стало ще одним кроком на шляху декодифікації надрового законодавства, у якому вже декілька років тривав «парад суверенитетів» інших видобувних галузей, правове регулювання яких на єдиних засадах здійснювалося Кодексом України про надра. Ухвалення низки спеціальних законів «Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного

каміння та контроль за операціями з ними (1997), «Про видобування і переробку уранових руд» (1997), «Про угоди про розподіл продукції» (1999), «Про нафту і газ» (2001) призвело до нівелювання системності правового регулювання у сфері використання надр та суттєво ускладнило проведення єдиної політики, спрямованої на модернізацію виробництва.

Ухвалення Господарського кодексу України як нормативно-правового акта, що запропонував комплексний підхід до регулювання господарської діяльності, суттєвого впливу на енергетичні відносини вже не мав. Захопленість створенням окремих природоресурсних галузей законодавства призвела до виключення енергетичного блоку зі сфери господарсько-правового регулювання. До предмету регулювання ГК України входять лише відносини в сфері кінцевого споживання енергії суб'єктами господарювання (аналогічні відносини зі споживачами — фізичними особами входили до сфери регулювання ЦК України). Відносини, що виникають у сфері видобутку копалин енергоресурсів (гірничі відносини), використання цих ресурсів, а також альтернативних джерел енергії (водні відносини, відносини щодо використання атмосферного повітря), у процесі виробництва енергії, її передачі та розподілу і є складовими єдиного технологічного процесу, відповідно ст. 4 ГК України виходять за рамки його змісту та регулюються іншими нормативно-правовими актами.

Висновки. Приватизаційна кампанія, яка тривала в Україні протягом чверті століття, в умовах її відірваності від принципів сталого розвитку не мала корисного ефекту, на який законодавець розраховував від початку. Натомість можливості правового регулювання щодо забезпечення модернізації діяльності в енергетичному секторі не втрачені. Коригування порядку видачі спеціальних дозволів та ліцензій на право провадження відповідної діяльності із насиченням кваліфікаційних умов вимогами щодо модернізації виробничих процесів сприятиме активізації еколого-технологічного розвитку. Суттєву допомогу у реалізації програм еколого-технологічної модернізації можуть відігравати як механізми економічного стимулювання відповідної діяльності, передбачені вітчизняним законодавством (інноваційним, інвестиційним, про охорону навко-

лишнього природного середовища тощо), так і міжнародно-правові механізми, що пропонуються ратифікованими Україною міжнародними угодами та договорами (Паризька угода, Рамкова угода про зміну клімату та ін.).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Битяк О.Ю.* Господарсько-правове забезпечення функціонування електроенергетичного ринку України : автореф. дис. ... канд. юрид. Наук : 12.00.04 / О.Ю. Битяк; НДІ приватного права та підприємництва НАПрН України. — Харків, 2010. — 20 с.
2. *Кірін Р.С.* Кодифікація законодавства про надра: досвід та проблеми : монографія / Р.С. Кірін; МОН України, нац. гірн. Ун-т. — Дніпропетровськ : НГУ, 2015. — 528 с.
3. *Энергетическое право России и Германии: сравнительно-правовое исследование* / под ред. П.Г. Лахно. — М.: Юрист, 2011. — 1076 с.
4. *Інформаційна довідка про основні показники роботи енергогенеруючих компаній та електростанцій НАК «Енергетична компанія України»* [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ecu.gov.ua/ua/activity/stat.html>?
5. *Завгородня О.П.* Зарубежный опыт интеграции угледобывающих и электрогенерирующих компаний / О.П. Завгородня // *Економіка промисловості*. — 2010. — № 2. — С. 58—66.
6. *Мамутов В.К.* Кодифікація хозяйственного законодательства — важное условие предупреждения правонарушений и борьбы с ними / В.К. Мамутов // *Проблемы борьбы с правонарушениями, причиняющими ущерб экономике : материалы республикан. экон.-прав. науч. конф. / НАН Украины, Ин-т экономико-правовых исследований*. — Донецк : Юго-Восток, 2009. — С. 37—57.

REFERENCES

1. Bytyak O.Yu. (2010), *Hospodars'ko-pravove zabezpechennya funktsionuvannya elektroenerhetychnoho rynku Ukrainy* [Economic and law regulation of electricity energy market's activity], NDI pryvatnoho prava ta pidpryyemnytstva, Kharkiv, Ukraine.
2. Kirin R.S. (2015) *Kodyfikatsiya zakonodavstva pro nadra: dosvid ta problem* [Codification of Subsoil legislation: experience and problems], NHU, Dnipropetrovsk, Ukraine.
3. *Enerhetycheskoe pravo Rossiyi i Hermaniyi: sravnytel'no-pravovoe yssledovanye* (2011) [Energy law of Russia and Germany: comparative and law research, Yuryst, Moscow, Russia.
4. Basic indicators of NAC "Energy company of Ukraine" energy produces companies' activity, available at: <http://www.ecu.gov.ua/ua/activity/stat.html>? (Accessed 2 September 2015).

5. *Zavhorodnyaya O.P.* (2010) *Zarubezhnyi opyt yntehratsyy uhledobevayushchykh y elektroheneruyushchykh kompanyy* [International experience for coal-mining and power generation companies], *Ekonomika promyslovosti*, vol. 2, 58-66 pp.
6. *Mamutov V.K.* (2009) *Kodyfykatsyya khozyaystvennoho zakonodatel'stva — vazhnoe uslovye preduprezhdenyya pravonarushenyy i bor'by s nimi* [Codification of economic and law legislation is an important condition for prevention of offences and fighting with it], *materialy respublikanskoj ekonomiko-pravovoy konferensii* [Thesis of the Republic Research and Practice Conference], *Yuhovostok, Donetsk, Ukraine*, pp. 37-57.

Надійшла 02.09.2016

Г.Д. Джумагельдієва

Інститут економіко-правових досліджень
НАН України, м. Київ

ИСТОРИКО-ПРАВОВЫЕ ПРЕДПОСЫЛКИ ДЕСТРУКЦИИ РЕГУЛИРУЮЩЕГО ВЛИЯНИЯ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА УКРАИНЫ

Определены историко-правовые предпосылки развития энергетического законодательства Украины, обусловившие деструктивный характер его влияния на функционирование энергетического сектора. Аргументировано, что основными факторами нивелирования положительного регулирующего воздействия стала несистемность реформирования, обособление экономического, экологического и инновационного аспектов хозяйственной деятельности, медленный темп реформ, избыточная специализация энергетического законодательства.

Ключевые слова: энергетическое законодательство, историко-правовые предпосылки, приватизация, добывающие предприятия, охрана окружающей среды.

G.D. Dzhumageldieva

Institute of Economics and Legal Researches
of NAS of Ukraine, Kyiv

HISTORICAL AND LEGAL PRECONDITIONS OF DESTRUCTION EFFECT OF THE ENERGY REGULATORY LAW OF UKRAINE

In the article is defined the historical and legal preconditions of development of energy legislation of Ukraine that led to the destructive nature of its impact on the activity of the energy sector. It argued that main factors of domination of positive regulatory impact are unsystematic nature of reforming, a separation of economic, ecological and innovative aspects of economic activity, a slow pace of reforms, an excessive specialization of energy legislation.

Keywords: energy legislation, historical and legal preconditions, privatization, mining enterprises, protection of the environment.